

אורי אבנרי:

כמה מחשבות על האימפריה האמריקאית, האימפריה הישראלית והקשר ביניהן

כך קמה האימפריה, המתמוגגת עכשיו.

המדיניות החיצונית של ארצות-הברית קשורה, כמוכח, במישטר הפנימי שלה.

לדיברי וידאל, לא היתה הקהילה האמריקאית מעולם דמוקרטית. אבות הרפובליקה גיבשו את רעיונותיהם בקפדנות ובגלוי: לא תהיה לנו מלוכה ולא תהיה לנו דמוקרטיה. ועד היום אין לנו לא זו ולא זו. מזה 200 שנה יש לנו מישטר אוליגרכי, שבו משגשים בעלי-הרכוש, והאחרים צריכים לראוי לעצמם. כפי שאמר ברוקס אדמס: "הבעיה היחידה העומדת לפני המעמד השליט שלנו היא: האם לכפות את רצונו על הרוב הסרהאונים באמצעות הכוח או השוחד." עד כה היה די בשוחד.

ארמס גם אמר: "יש צורך בחוקים, החוקים נעשים בידי החוקים ביותר, ויש לציית להם." ואותו אדמס גם אמר: "הבעיה הקשה ביותר של העת החדשה היא כלי ספק איד להגן על הרכוש תחת ממשלות עממיות." כתב על כך אחיו, הסופר הנרי אדמס, עוד ב-1910: "כל מירקם

וגם המדינה הגדולה שנפגעה פחות מכל אחרת. עליונות אמריקאית זו נמדדה בריוק חמש שנים. אז החלה המילחמה הקרה והמילחמות החמות. העוצמה החלה עוברת למקום אחר. לא לברית-המועצות. זו חלשה מדי, ונפגעה יותר מדי במלחמה. היא לא היתה מעולם סכנה אמיתית לארצות-הברית.

הכוח עבר ליפאן.

ב-1985 ירדה ארצות-הברית למקום ה-11 בעולם מבחינת ההכנסה לנפש, ולמקום ה-46 מבחינת כושר תושביה לקרוא ולכתוב. החוב הלאומי הגיע לשני טריליון (2,000,000,000,000) דולר.

הענק האסיאתי תפס עתה את מקומו כמנהיג העולם. טוקיו היתה לכותרת הכלכלה העולמית. הגזעים הצבעוניים שוב אינם "נטל על גבו של

חתימת מגילת העצמאות של ארצות-הברית: החטא הקדמון נדחק

סוף האימפריה

האדם הלכן", כפי שכתב בשעתו רודיארד קיפלינג. האדם הלכן הוא עכשיו נטל על גבו של האדם הצהוב. (וידאל: "הנה נקווה שהוא יטפל בנו בצורה הוגנת יותר מכפי שטיפלנו אנחנו בו.")

בבוא היום תתחבר הטכנוני לוגיה היפאנית המתקדמת עם השטח העצום של סין. אז יהיו ארצות-הברית ואירופה גורר מיום מישניים.

נוצר מעגל שלם. בראשית ההיסטוריה היתה אירופה בבחינת המערב הפרוע של אסיה. אחר-כך הפך הצי הכדור המערבי למערב הפרוע של אירופה. עכשיו שקעה השמש האמריקאית, והשמש זורחת שוב במזרח.

ארבעת הפרשים

על תולדות האימפריה האמריקאית משמיע וידאל את הניתוח הבא:

הוגגה-הרעיונות הראשי שלה היה רבי חובל של חיל-הים האמריקאי, אלפרד טיאר מאהן שפירסם ב-1890 ספר מהפכני בשם השפעת העוצמה הימית על ההיסטוריה 1660-1783. עור לו ברוקס אדמס, שקבע כי כל תרבות מושגת על ריכוזיות כלכלית. האיש שתירגם את הגישה הזאת לשפת המעשים היה תיאודור רוזוולט (קודמו של קרובי-משפחתו, פראנקלין דלאנו רוזוולט), ובעל-בריתו הנרי קאבוט לודג'. אלה היו "ארבעת הפרשים".

רוזוולט (מישהו כינה אותו בשם "נפוליאון אמריקאי-הר-לנדי") המציא את הסיסמה "הי עוד הטיבעי". לאמור: אמריקה חייבת להתפשט.

עוד קודם לכן היתה לרפובליקה האמריקאית מגמה אימפריאלית. ב-1847, אחרי סיפוח טקסס, יום הנשיא ג'יימס פולק מילחמה במסקיקו, כדי לצרף גם את קליפורניה לארצות-הברית.

כעזרת מאהן בנה רוזוולט צי גדול. הואי סופחה. היה צורך, לשחרר את קובה. רוזוולט גרם ל"מילחמה קטנה ונחמדה" נגד ספרד ב-1898. אמריקה כבשה את קובה, ובו זמנית גם את איי הפיליפינים.

אמריקאי שארצות-הברית הפי כה למדינה בעלת-החוב, מתה האימפריה האמריקאית.

האימפריה החזיקה מעמד כמשך 75 שנים, אך כריאותה התערערה כבר ב-1968. כמו רוב האימפריות המודרניות, לא התבססה האימפריה האמריקאית בעיקר על עוצמה צבאית, אלא על עליונות כלכלית.

אחרי המהפכה הצרפתית עברה העוצמה הכלכלית העולמית מפאריס ללונדון. במשך שלושה דורות החזיקו הבריטים באימפריה קולוניאלית מן הרגם הישן. ואז, ב-1914, נטלה ניר יורק מלונדון את הככרה ככירתו הכלכלית של העולם.

עד 1914 היתה ארצות-הברית מדינה מתפתחת. אך עם העברת העוצמה הכספית מן העולם הישן לעולם החדש, עברה ארצות-הברית ממעמד של מדינה נהיית למדינה-נושה. היא הפכה המנוע המרכזי של הכלכלה העולמית. בתום מלחמת-העולם השנייה היתה ארצות-הברית המדינה האדירה ביותר,

במדינה האמריקאית בקשר המהווה את עורקיה החיים שלנו מכל הבחינות. ישראל תלויה בארצות-הברית תלות מוחלטת, החל בהגנה גרעינית וכלה באספקת הלחם היומי. מצד שני יש לישראל השפעה על ארצות-הברית, יותר מכל גורם זר אחר. ישראל היא מושבה אמריקאית, אבל ארצות-הברית היא גם מושבה ישראלית.

שנית: במישורים שונים קיים רמיון מזור בין ישראל ובין ארצות-הברית.

הנסך מקים

אימפריה

אביא תחילה את ריעותיו של ויי דאל כפי שהובעו באותו נאום, ואחר-כך ארשה לעצמי להוסיף כמה מחשבות משלי.

כך אמר וידאל (אני מתמצת): **ב-16 בספטמבר 1985, כאי שר הודיע מישרד-המיסחר הי**

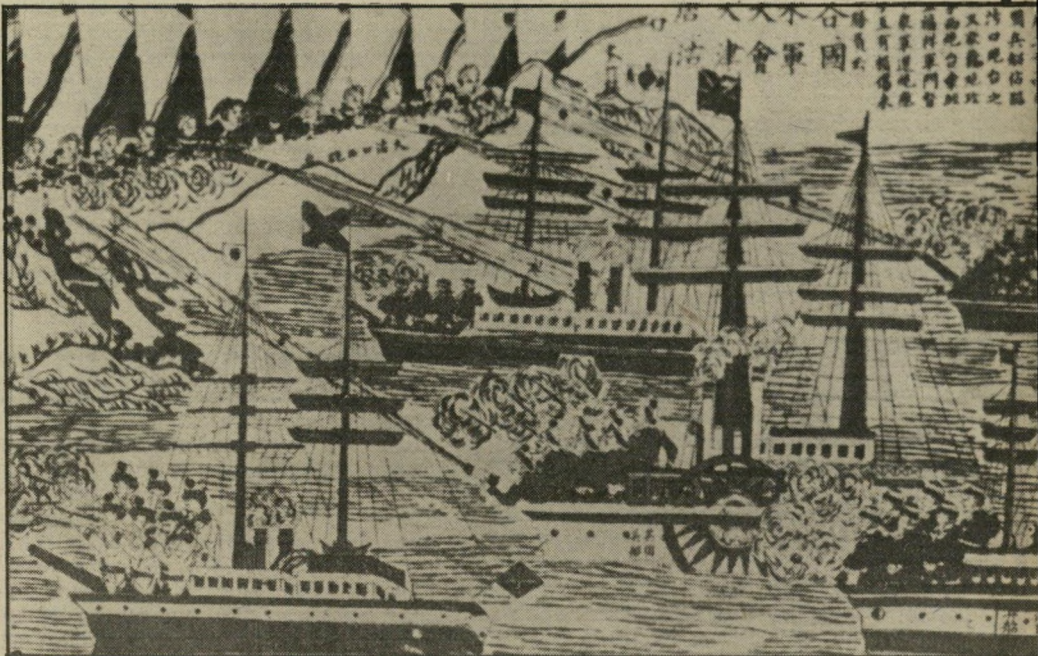
את המתנות היקרות ביותר שאפשר לקבל הוא ספר או מאמר, המכריח אותך לחשוב.

במשך כל חיינו ניתך עלינו מטר של מילים בנאליות, המרדמות את הכושר השיכלי שלנו — החל בנאום של ראשי-משלה וכלה בפירסומת ברדיו. רק לעיתים רחוקות מגיעות אלינו מילים המכילות מחשבה של ממש, המדברות אל השכל, הנותנות לו דחיפה להמשיך ולחשוב בעצמו.

דחיפה כזאת קיבלתי לא מכבר כאשר קראתי נאום שנשא גור וידאל בכינוס של סופרים אמריקאיים, בסוף 1985. וידאל כתב כמה ספרים על ההיסטוריה של ארצות-הברית (אני אהבתי במיוחד את הרומאן בר, על סגן-הנשיא השלישי של ארצות-הברית). בנאום הוא סיכם את דעתו על מצב המדינה האמריקאית כיום.

לדעתי, צריכה דיעה זו לעניין את האזרח הישראלי האינטליגנטי משתי בחינות.

ראשית: מפני שאנחנו קשורים

"הסכנה הצהובה": האירופים נוחתים כדי לדכא את מרד הבוקסרים

האימפריה

המרושעת

אך פועל המישטר הזה? לפי וידאל: פולחן האימפריה הוא מבשיר להעברת כספים מאוצרי-המדינה לידי יצרני-הנשק השונים, ואלה מצידם משלמים עבור בחירת הקונגרס והנשיא.